

Haarlems Dagblad

Oprechte Haerlemfe Courant 1656

DONDERDAG 12 AUGUSTUS 2021

Iedereen spreekt wel 'zeemanstaal'

De Nederlandse taal is rijk aan gezegden en uitdrukkingen uit de scheepvaart

→ REGIO 3

FOTO UNITED PHOTOS/UNITED PHOTOS/TOUSSAINT KLUITERS

VERBOUWING

Veertig of vijf of zes?

Over het aantal kantoorplekken in de toekomstige uitbouw van **Hero kindercentra** bestaat een grote spraakverwarring.

→ REGIO 1

DE ZEEWEG

Campingbaas schrobt zelf de toiletten

→ REGIO 4-5

NATUUR BESCHERMEN MET AANKOOP

Burgers kopen land

De animo blijkt groot onder burgers en bedrijven om **grond** aan te kopen en zo de natuur te beschermen.

→ VOOROP 12

SCRIPT LAG JAREN OP DE PLANK

Sul wordt actieheld in 'Free Guy'

Een wat sullige bijfiguur uit een computerspel komt in **opstand** en merkt dan dat er heel wat meer mogelijk is in het leven. De film 'Free Guy' volgt zijn spoor.

→ UIT 16-17

Kamervoorzitter eist opheldering van informateur

Raadsels rond formatieproces

Van onze verslaggevers

Den Haag ■ Een meerderheid van de Tweede Kamer zegt dringend behoefte te hebben aan een update over het formatieproces. Informateur Mariëtte Hamer wordt gevraagd naar de vorderingen.

Kamervoorzitter Vera Bergkamp heeft om een brief met de laatste stand van zaken gevraagd en een meerderheid van de Kamer wil daarover in debat, ook omdat het demissionaire kabinet wel nog besluiten neemt. Mogelijk komt het parlement daarvoor terug van reces. Het debat is een initiatief van PVV-leider Geert Wilders. Hij wilde eigenlijk Mark Rutte bevragen over de politieke besluiten die nog worden genomen tijdens de formatie, waar voornamelijk geen schot in lijkt te zitten. Daarvoor kreeg hij bij de andere fractievoorzitters in het parlement te weinig steun.

Wel vond hij naar eigen zeggen een meerderheid voor een debat met Hamer, mits zij eerst een voortgangsbrief verstuurt.

Bergkamp ziet dat de behoefte aan een update van Hamer over de formatie breder wordt gedragen in

het parlement. „Ook vanuit de samenleving bereiken mij dergelijke berichten”, schrijft ze aan de informateur. Overigens denkt de Kamervoorzitter dat de meeste parlementariërs pas willen debatteren als er een eindverslag ligt.

„Iedere week worden politiek-inhoudelijke besluiten genomen”, zegt Wilders over zijn wens om over de formatie te debatteren. „Het wringt aan alle kanten, staatsrechtelijk en politiek. Alsof er niets is gebeurd en het kabinet niet is gevallen.” Hij wijst erop dat er deze week

nog een nieuwe minister en twee staatssecretarissen zijn benoemd en besloten is om voorlopig geen Afghanen meer uit te zetten. Later deze week worden bovendien nieuwe besluiten genomen over het coronabeleid.

Informateur Hamer kondigde een maand geleden aan dat de formatie een 'vakantieperiode' inging. Half augustus zouden de onderhandelingen over een nieuw kabinet weer kunnen beginnen, verwachtte zij.

Ze gaf VVD-leider Rutte en D66-leider Kaag de opdracht mee om binnen een paar weken een 'document op hoofdlijnen' te schrijven, een soort aanzet tot een regeerakkoord. Daarin moeten ze ook rekening houden met de andere vier partijen die nog over zijn: CDA, PvdA, GroenLinks en ChristenUnie.

Hoe het met dat document staat is onduidelijk. Evenmin is bevestigd of de formatiebesprekingen volgens verwachting maandag weer gaan beginnen.

Wanneer Hamer van zich zal laten horen, is nog niet duidelijk. Het bureau van de informateur was woensdagmiddag niet bereikbaar voor een reactie. De Tweede Kamer is volgens planning tot en met 6 september met reces.

“
Ook vanuit de samenleving bereiken mij berichten over behoefte aan een update

TAALGEBRUIK Veel uitdrukkingen en gezegden zijn ontleend aan de scheepvaart

Iedereen spreekt wel een woordje 'zeemanstaal'

De Nederlandse taal is rijk aan gezegden en uitdrukkingen die ontleend zijn aan de scheepvaart. Voor Ton van Schoonhoven is het nog steeds verrassend waar die uitdrukkingen vandaan komen. „Zeemanstaal komt veel in het gewone taalgebruik voor.”

Annemieke Windt
a.windt@mediahuis.nl

Haarlem ■ Denk aan: overstag gaan, de loef afsteken, geen land mee te bezeilen en natuurlijk een oogje in het zeil houden. Uitdrukkingen die aan land een andere betekenis hebben dan op zee, weet Van Schoonhoven. Hij verzamelde gezegden en uitdrukkingen die ermee te maken hebben en schreef er in 2007 een boekje over. In 'Zeemanstaal spreken we allemaal' legt hij uit wat begrippen aan boord van een boot betekenen en hoe ze soms aan land zijn verbasterd. „Zo hoor je Iedereen spreekt wel een woordje 'zeemanstaal'. 'Maar aan land betekenen uitdrukkingen soms wel iets anders'.” Het boek is inmiddels aan de zevende druk toe. „Vooral via musea gaat de verkoop nog steeds door.”

Bontekoe

Wie bij Van Schoonhoven aan boord van zijn woonboot stapt, ziet het meteen. Hier woont iemand die gefascineerd is door zeilboten. Er staan modellen die hij zelf gebouwd en ook zelf ontworpen heeft. Hij heeft een voorliefde voor grote zeilboten die vanaf halverwege de negentiende eeuw in de handel werden ingezet: de clippers en windjammers. De periode na de VOC maar voor de stoomboten. „Geen idee wanneer die interesse ontstaan is, ik versloot boeken over zeevaart. Dat begon met de Scheepsjongens van Bontekoe. Ik wilde ook in masten klimmen en aan de touwen trekken.”

Zeeman werd hij niet, maar zijn loopbaan was wel nauw met het water verbonden en in zijn vrije tijd is hij nog altijd veel op het water te vinden. Op het water is ook de oorsprong te vinden voor zijn boek. „We gingen met een groep vrienden regelmatig varen op het IJsselmeer of bij de Waddeneilanden. We hielden om beurten het scheepsjournaal bij en dan was het de sport om de juiste uitdrukkingen te gebruiken.”

Daar zitten regelmatig verrassingen tussen, zoals 'klaploper' bijvoorbeeld. Wie denkt dat het om een man gaat die de kantjes ervan af loopt en nergens goed voor is en graag op de zak van een ander teert, zit ernaast. Ook dat begrip komt uit de scheepvaart. „Het was een takeltje dat als hulpblok kon worden ingezet als er zware last aan boord gebracht moest worden. Daardoor kon extra kracht worden gezet”, legt Van Schoonhoven uit.

Onderscheid

Hij hanteert een duidelijk onderscheid tussen wat wel zeemanstaal

Als kind raakte Ton van Schoonhoven geboeid voor verhalen over grote zeilschepen.

FOTO'S UNITED PHOTOS/TOUSSAINT KLUITERS

„
Aan land
betekenen
uitdrukkingen
soms wel iets
anders

is en wat niet. „Het gaat om woorden en uitdrukkingen die verwijzen naar zaken die aan boord van een schip gedaan konden worden. Ik heb zoveel scheepsverslagen gelezen dat ik bij een uitdrukking voor me kan zien wat er aan boord van een boot gebeurde. Het zit

allemaal in mijn hoofd.” Concreet betekent dat dat een uitdrukking zoals 'het is de wal die het schip keert' volgens Van Schoonhoven wel zeemanstaal is, maar 'de kost gaat voor de baat uit' niet.

Uitwisseling

Dat de taal van de zeemannen aan land ging en daar een eigen leven kon gaan leiden, komt volgens Van Schoonhoven doordat de havens in bewoond gebied lagen, waardoor er contacten waren tussen zeelui en landrotten. Daardoor kreeg je een uitwisseling van uitdrukkingen en zorgde de tijd ervoor dat uitdrukkingen een andere betekenis kregen aan land.

Pampus

Als voorbeeld haalt hij een van zijn favorieten aan, 'voor Pampus liggen', wat wij nu kennen als moe en katerig ergens in een hoekje liggen. „Pampus was een ondiepte in de vaarweg naar Amsterdam. Daar moesten schepen soms wachten of gingen een half dok in om zo verder te komen. Dat kon even duren en dan werden er drank en vrouwen naar de zeelui gebracht.”

Boek

Het boek van Ton van Schoonhoven is te koop bij een aantal musea, waaronder het Scheepvaartmuseum in Amsterdam. Het is ook te bestellen via de website www.zeemanstaal.nl.

Zeemanstaal krijgt volgens de schrijver aan land vaak een andere betekenis.